

AZ ODÜSSZEIA TARTALMA

I. ÉNEK. Akik életben maradtak Trója ostrománál, mind hazatértek már, kivéve Odüsszeust. Hiába sóvárgott hazára, hitvesre; Ogügié szigetén

*tartóztatta Kalüpszó nimfa, az isteni úrnő
barlang öblös öln, mivel áhitotta urául. (...)
s bővílti folyton lágy, hízeltgőhangu szavakkal,
hogya többé Ithakára ne gondoljon (...)*

Eközben Ithakán már felnőtt Odüsszeus fia, Télemakhosz. Jóeszű, bátor, erős ifjú lett, apjához hasonló. Athéné Odüsszeus barátjának, Mentésznek a képében keresi fel az ifjút, s megviszi a hírt:

*„(...) nem halt meg a földön az isteni fényes Odüsszeus,
él, de körülveszi őt valamerre a tágterű tenger.”*

Télemakhosz elpanaszolja neki, hogy nincs nyugalom a házban, örökké zaklatják anyját, Pénélopét a kérők, válasszon férjet közülük:

„Mert kit a szomszédos szigetek csak körben urálnak,

*Dülikhion, Számé, s erdőborította Zaküinthosz,
és sziklás Ithakának ahány fejedelme akad még,
mind az anyámnak kéri kezét, s fölemésztí a házam.
Ő meg a gyűlöletes násztr nem veti el, de nem is tud
dönteni végképen; s ezalatt palotámat a kérők
főleszik; s engem magam is még szerteszakítanak.”*

Mentész azt tanácsolja neki, vegyen egy húszvezős bárkát, menjen el az egykori harcostársakhoz, tudakolja meg, mi történt az édesapjával.

*„Menj Püloszig legelőbb s kérdd ott meg az isteni Nesztórt,
majd azutdn Spártában a szőkehajú Meneláoszt:
mert ércinges akhájok közt ő jött meg utolszor.”*

II. ÉNEK. Télemakhosz gyűlésbe hívja az ithakaiakat, elpanaszolja, hogyan emésztik fel vagyónát a nap mint nap házában lakomázó kérők, s beszél közelgő útjáról. Antinoosz válaszol, a kérők vezére, s Pénélopét hibáztatja, aki azzal hitegeti őket, választ majd közülük, ha megszötte apósa szemfödélét, de amit nappal sző, éjszaka elbontja. Ők pedig addig nem mozdulnak a házból, míg Ithaka királynője egyikükkel násztra nem lép. Útra kél társaival Télemakhosz, s lelkére köti Eurükleianak, a ház legmegbízhatóbb cselédjének, Odüsszeus volt dajkájának, ne árulja el anyjának, hová megy.

III. ÉNEK. Püloszba érnek, a hírneves bölcs Nesztórhoz, akivel együtt dülta fel Tróját Odüsszeus. Télemakhosz „tovatünt apjáról kérdi az aggot”. Nesztór beszámol róla, mi történt Trója után, hogyan lelte halálát Agamemnón, a fővezér, amikor hazaért Mükénébe; hogyan állított csapdát neki Aigisztosz, s ölte meg a trójai hőst annak hűtlen felesége, Klütaimnésztra segítségével. De visszatért a szülői házba Agamemnón fia, Oresztész, s megbosszulta apja halálát. Ám Odüsszeusról nem sokat tud Nesztór. Télemakhosz mellé adja fiát, s azt tanácsolja, menjenek Meneláoszhoz tovább tudakolózni.

*És hogy a rózsásujjú Hajnal kélt ki a ködből,
béfogván lovaik, hágtak föl a cifra szekérre,
s visszhangos tornáca alatt kirobotgok a házból.*

IV. ÉNEK.

*S már Lakedaimónnak járták völgyét, szakadékkát,
és a dicső Meneláosz háza felé igyekeztek.*

Meneláosz fájón emlékszik vissza Odüsszeusra, aki annyit fáradt és türt, s ki oly rég van már távol hazájától. De ő se tudja, él-e vagy meghalt, hol van éppen. Elmeséli, hogyan vették be végül is Tróját Odüsszeus cselével, a vitézekkel megtöltött hatalmas falóval. Beszél Télemakhosznak arról is, hogyan jutott ő haza Trójából Próteusz, a „tenger igazszavú véne” segítségével, s mit hallott tőle a többi akháj hősről. Odüsszeusról a következőket mondta Próteusz:

*„ egy szigeten láttam, szaporán hullatta a könnyét
messze, Kalüpszó nimfa lakában; a nimfa erővel
ott tartja, s nem tud hazaérni az otthoni földre:
mert hisz nincs neki jóevezős bárkája, se társa,
hogya hazajuttatná a vizeknek tágterű hátán.”*

Közben Ithakán a kérők arra készülnek, hogy ha Télemakhosz hazatér, megölik, még mielőtt hajója partot ér. Medón, a hírnök mondja ezt el Pénélopénak, aki ekkor értesül csak róla, hová és miért ment el fia. De aggodalmát elüzi Athéné, megnyugtatja, ő mindig Télemakhosz mellett fog állni.

V. ÉNEK. Zeusz megüzeni Hermészszel, hírnökével a szépfonátú nimfának, Kalüpszónak: engedje végre a tőrőlelkű Odüsszeust hazatérni. A nimfa nem vonakodik tovább, s útjára engedi a hőst:

*„Rajta tehát, dönts nagy szálfákat, vedd a szekercét
s készíts véle tutajt, magasan padlózd fel a széles
tákolmányt, hogy a ködbevesző vizen át tovahordjon.
S én eledelt, vizet, és elegendő vérszintű bort is
hordok rá, hogy az éhet, a szomjat tőled elűzze,
és köntöst is adok; szelet is támasztok előre,
hogya sértetlenül érij el egészen az otthoni földig.”*

Tíz és hét napon át siklott tutajával a hős, amikor feltűntek a phaiák nép szigetének csúcsai. De Poszeidón nem nyugodott: vihart támasztott, összetörte Odüsszeus tutaját, aki csak nagy ügyel-bajjal ér partot.

VI. ÉNEK. A hókarú Nauszikaá, a phaiák királylány a tengerparton, a folyó torkolatánál ruhát mos társnőivel. Dolguk végeztével labdáznak a lányok. Athéné úgy intézi, hogy egy elpattanó labda után futva, Nauszikaá szembetalálja magát Odüsszeusszal. A leleményes férfi megnyeri a lány szívét nyájas, dicsérszép szavakkal. A királylány pártfogásába veszi, s a városba kísérteti.

VII. ÉNEK. Alkinoosz, a phaiák király szívesen látja a vendéget, s megígéri, ha kipihente magát, lesz gondja rá, hogy bajtól, fáradalmaktól mentesen érhesen haza. Kérdik, honnan jött, ki ő, hogy került oda, ám Odüsszeus először nem fedi fel kilétét. Csak azt meséli el, hogyan jutott sok hányódás után Ogügié szigetére, ahol hét évig élt Kalüpszónál, hogyan sikerült onnan eljönnie, s egy nagy viharban hajótöröttként a phaiákoknál partot érnie.

VIII. ÉNEK. Alkinoosz gyűlésbe hívja a népet, s javasolja, hogy ősi phaiák szokás szerint segítsék hajóval hazajuttatni vendégüket. A phaiákok versenyeket rendeznek Odüsszeus tiszteletére, őt is nógatják, mérkőzőn meg velük. Nagyt nő a szemükben, amikor bebizonyítja, hogy a futáson kívül bármiben képes felvenni velük a versenyt. A király nagy lakomán látja vendégül. Odüsszeust, melyen Démodokosz, az isteni dalnok a Trója alatt harcoló akhájok dicső tetteiről énekel. Az emlékezés bús könnyeket csal a hős szemébe, s mikor Alkinoosz ezt észreveszi, vendégéhez fordul:

*„Most pedig áruld el nekem azt és szólj egyenes szót:
merre bolyongtál már, mily népek földjeit érted
úton el, mily népes városokat lakozókat;
mind vadak és durvák, törvénnyel mitse törődők
voltak, vagy vendégzeretők és istenimádók?
S áruld el, mért sírsz a szivedben erős zokogással,
argosziaknak meg Trójának hallva a sorsát.”*

IX. ÉNEK. Nem hallgatja el tovább kilétét a szíves házigazda előtt Odüsszeus, s belefog, hogy elmesélje eddigi kalandjait. Ilion alól először a kikónokhoz vitte őket a szél. Feldőlják szigetüket, elveszik asszonyaikat és kincseiket, s sokat leölnek közülük - de ők is elveszítik a harc közben több társukat. Nagy viharba kerülnek ezután, s kilencnap hányódás után a lótuszevők földjén kötnek ki:

*És közülünk ki a mézédés termést meg is ette,
már nem akart hírt adni nekünk, nem akart hazatérni,
ott kívánt az örökre maradni a lótuszevőknel,
egyre a lótuszt enni, feledve a szép hazatérést.*

Erővel kell elvinnie innen derék embereit. A törvény nélküli, dolyfős küklpsz nép mezejére ér ezután hajójuk. Minden megterem itt szántás-vetés nélkül, az emberek barlangokban laknak, s nincsenek hajóik. Elindul Odüsszeus tizenkét társával széjjelnézni. Egy nagy barlangot látnak meg a víz szélén, melynek öln szép nyáj szunnyadozik, juhok és kecskék. Bemennek, jóllaknak az ott talált sájtjal, s várják a gazdát. Estefelé óriás férfi, roppant termetű szörny - a barlang ura, Polüphémosz - jelenik meg juhokat terelgetve befelé. Súlyos szálfákat dob le válláról a tűz mellé, majd egy hatalmas kővel elzárja a barlang bejáratát. Odüsszeus udvarias szavaira oda sem figyel, nem törődik a vendégjoggal, sőt két embert felkap, koponyájukat a földhöz csapja, s megeszi őket. Odüsszeus tervet kovácsol, hogyan szabadulhatna társaival innen. Leitatja nehéz, édes borral az óriást, közben elhitei vele, hogy az ő neve: Senkise. Így hiába panaszkodik később a szörny. Majd életben maradt társaival egy megtüzesített szálfával kiszúrja Polüphémosz egyetlen szemét, s sikerül a barlangból a juhok hasába kapaszkodva kijutniuk. Az örjögő vak óriás apjához, Poszeidónhoz megy panaszra. Azóta haragszik a

tengeristen Odüsszeuszra.

X. ÉNEK. Ezt követően Aiolosznak, a szelek királyának szép, úszó szigetére jutnak az egyre fogyatkozó hősök. Egy teljes hónapig vendégeskednek itt. Mikor végre útjukra bocsátja őket a szélkirály

*Nyúzva kilencéves marháat, ideadta a bőrt,
és a süvítő sok szél útját mind belezárta; (...)
és egyedül csak a lenge Zephírt küldötte utamra,
hadd vigye gályánkat s mimagunkat; a végzet azonban
más volt: mert a magunk butasága okozta a vesztünk.*

Mikor Odüsszeusz elalszik, társai - azt híven, kincset visz a tömlőben - kinyitják Aiolosz adományát, s a kiszabadult gonosz viharok visszasodorják őket. Hat napon át hajóznak éjt nappallá téve, míg a laisztrügonok földjén kötnek ki. Emberevő óriások laknak itt is, akik a tudakozódni kiküldött két embert felfalják, s a menekülők után oly sikeresen hajigálják óriási kőveiket, hogy csak Odüsszeusz hajója marad meg, a többiek mind odavesznek. Aiaé szigetére sodorja őket most a végzet, a széphajú Kirkéhez, aki a házába lépőket disznókká változtatja. Hermész varázsfüvet ad Odüsszeusznak, s mellé tanácsot is, hogyan bánhat el az asszonnyal. Sikerül is túljárnia a szép istennő eszén, s társait is visszakapja. Egy kerek évig élnek világukat itt, míg végül Odüsszeuszt rábírájk társai, kérje meg végre Kirkét, engedje őket útjukra. Az asszony azonban először Hádész házához, az alvilágba küldi őket, ahol találkozniuk kell Teiresziással, a vak jóssal, hogy megtudakolják tőle további sorsukat.

XI. ÉNEK. Az alvilágba érve juhott kell áldozniuk, ennek kifolyt vérere jönnek a holtak lelkei. Addig azonban senkit sem engedhet közel Odüsszeusz, amíg a jóssal nem szólt. Jön végre Teiresziász, s megjövendőli, mennyi keserven és bajon át jut haza a hős, s ha majd otthon rendet teremt, hogyan száll majd újra tengerre, s miként éri a halál. Most már íhat a többi lélek is a vérből, s találkozhat velük is Odüsszeusz. Édesanyját látja, aki az utána való vágyódásban pusztult el. Hírt ad fiának otthonáról, családjáról is. Jönnek aztán sorban a rég elhalt ismerősök asszonyainak lelkei, majd Agamemnón, Aiász, Akhilleusz szól hozzá. Megismeri Mínoész, Orion s az örök szenvedésre ítélt Títtiosz, Tantalosz, Sziszüphosz árnyait. Sápadt felsz ragadja meg a hőst a szörnyű zsvajjal odatóduló holtak sokaságától, hát szaporán elhajózik onnan.

XII. ÉNEK. Visszatérnek Kirkéhez, aki mielőtt végleg elbocsátja őket, rendre elsorolja Odüsszeusznak, milyen kísértéseket kell legyőznie, mitől kell óvnia társait, hogyan kell megküzdenie a rájuk váró szörnyűségekkel, ha épségben haza akarnak érni. Jó szélet is küld számukra a zengőszavú, félelmes istennő - indulhatnak hát. Ahogy Kirké megjósolta, először a Szírének szigetét érik el. Odüsszeusz betapasztja társai fülét viasszal, nehogy elcsábítsák őket énekükkel, mert

*(...) aki esztelenül közeleg s meghallja a szírén-
zengzeteket, felesége s az apró gyermekek otthon
őt többé sosem üdvözlik, neki már nem örülnek,
mert csengőszavu dallal a két Szírént megigézi.*

Magát azonban az árbochoz kötözteti, mert hallani akarja mézes dalaikat. Miután elhagyták e földet, nagy zúgást hallanak: közelednek Szküllához és Kharübdiszhez. Szkülla, a tengeri szörny egy barlangban tanyázik, teste derékig az öblös üregben:

*Lába tizenkettő, levegőben leng valamennyi,
hat hosszú nyaka van, mindegyiken egy riadalmas
fej nőtt, és a fejekből három sor foga rémít,
sűrű tömött agyarak, tele éjszini szörnyű halállal.*

Egyetlen hajós sem siklott még sértetlen mellette el, mert hat feje hat embert húz ki hirtelen az arra haladó hajóból. Ők is elveszítik hat társukat. Kis távolságra tőle, szemben van egy másik szirt. Alatta

*„szívja magába szörnyű Karübdisz az éjszini tengert.
Háromszor keresztli naponta, de újra beszívja
rémesen; arra, mikor szürcsöl, te nehogy közeledjél:
mert sose tudna a Földrázó se kihúzni a bajból”*

- cseng Odüsszeusz fülebe Kirké tanácsa. Végre túljutva a vészen, Hélios napisten gyönyörű szigetére viszi őket a végzet. Hiába inti azonban Odüsszeusz társait - emlékezetükbe idézve Teiresziász és Kirké szavait -, nehogy leöljenek egyet is az isten szép teheneiből, mert az pusztulásukat jelenti; míg ő jó szélért könyörög egy távoli ligetben az olümposziakhoz, azok a kövér, széleshomlokú marhák legszebbjeit levágyják és nyársra húzzák. A haragos Hélios Zeusshoz fordul, s azzal fenyegetődik, ha nem bosszulják meg az égiek a rajta esett sérelmet, Hádészhez megy, s csak a holtaknak világít eztán. Így válaszol erre Zeusz:

"Élios, te a fényedet add csak az égilakóknak

*és a halandóknak, kik a termőföldeken élnek;
én ragyogó villámmal sújtom majd a hajójuk
és darabokra töröm, közepében a borszinű árnak."*

így is lett. Mind elveszett a szörnyű viharban ember és hajó, egyedül Odüsszeusz menekült meg. Ogügie szigetére veti a hullám, ahol Kalüpszó nimfa szívesen fogadja, s hét évig tartja magánál.

XIII. ÉNEK. Véget ért ezzel Odüsszeusz beszámolója bolyongásai történetéről. A phaiákok - ígéretekhez híven - ellátják bőven ajándékokkal, és gyors hajójukon hazaviszik. Az alvó férfit Ithaka egy kies öblében kővé változtatta a, s ezzel elzárja a phaiákok útját örök időre a tengertől. Athéné szólítja meg az otthoni földön ébredező hőst, s azzal tanácsolja neki, ne fedje fel kilétét először senki előtt, tegye próbára háza népét, s túsja a kérők dolyfét, míg el nem jön a megtorlás ideje. Ígéri, mellette lesz és segíti mindvégig. Rongyos, visszataszító külsejű koldussá változtatja, hogy ne ismerjék fel.

XIV. ÉNEK. Hűséges kondásánál száll meg a sokattúrt férfi, s megjósolja neki: nemsokára hazatér gazdája, s „bosszút áll mindazokon, kik sértegetik feleségét és fényes fiúsarját”.

XV. ÉNEK. Ezalatt Athéné Spártába megy, hogy hazaküldje a még ott vendégeskedő Télemakhoszt, s felkészíti, hogyan védje magát az ithakai kikötőben a vesztére törni készülő kérőktől. Azt javasolja, első útja a kondáshoz vezessen.

XVI. ÉNEK. Athéné - hogy Télemakhosz felismerhesse apját egy rövid időre fiatalá és daliássá változtatta a Odüsszeuszt. Télemakhosz boldogan „hős apjára borult, zokogott és könnyei hulltak”. Eltervelik, hogyan számolhatnának le a kérőkkel. Odüsszeusz arra kéri fiát:

*„senki se tudja meg azt, hogy a házában van Odüsszeusz:
még Láertész sem, se a kondás, senki a házban
élő szolgálkból, maga Pénélopeia se tudja,
csak te meg én vizsgáljuk az asszonyok indulatát most.
S tán még szolgálaink közül is próbára tehetjük
ezt vagy amazt: ki becsül, tisztel közülük bennünket,
és ki közömbös, téged, az oly nemeset, ki becsül le.”*

A kikötőben kudarcot vallott kérők - Antinoosz buzdítására - ismét Télemakhosz elpusztításán török a fejüket. Pénélopé is értesül erről Medontól, a hírnöktől.

XVII. ÉNEK. Hiába jósolja meg az asszonynak egy házába jött idegen, hogy megérkezik hamarosan a férje, az már nem hisz a szónak. Elindul ezalatt Odüsszeusz a kondással a lakomázó kérők közé. Útközben találkozna a kecskepásztorral, aki gorombán lehordja a rongyos idegent, s még bele is rúg koldusnak hitt urába. Meghatódva tapasztalja viszont a sokattúrt férfi, hogy házába lépve felismeri kedves kutyája. Farkcsóválva tekint rá a beteg, elagott állat, s rögtön ki is száll belőle az élet. Mintha már csak ezt a találkozást várta volna. A termeiben lakomázók közé belépő Odüsszeuszt néhányan asztalhoz invitálják, ennivalóval kínálják, de a többség gúnyt üz belőle. A gonosz Antinoosz még egy zsámolyt is hozzávág.

XVIII. ÉNEK. Odüsszeusszal egy időben egy valódi koldus is érkezett Ithakába, Írosz a neve. A kérők addig heccelik, míg kihívja viadalra Odüsszeuszt - a többség legnagyobb mulatságára. Odüsszeusz

*rossz rongyát lágykéig gyűrte, mutatta a combját;
szép, nagy volt, és széles válla is ekkor előtűnt,
melle meg izmos jó két karja; s eközben Athéné
jó közel állt mellé s nagy erőt öntött a királyba.
Ekkor a kérők mind bámultak erősen a dolgon.*

Írosz is megbánja már hetvenkedését, de nem visszakoehat. Odüsszeusz egyetlen csapással földre dönti ellenfelét. A kérők nagy rivalgással ünneplik a győztest. A lakomán felszolgáló szolgálólányok egyike gorombán ócsárolni kezdi Odüsszeuszt, de Athéné hagyja, hadd „hatoljon a bántás még mélyebbre szívében az isteni hős Odüsszeusznak”.

XIX. ÉNEK. Ahogy a kérők a mulatozás végeztével hazatérnek, Odüsszeusz utasítja Télemakhoszt, rakja el a kérők keze ügyéből egy belső terembe a fegyvereket, maga pedig várja Pénélopét, aki találkozni szeretne vele, hogy eltűnt férje felől tudakolódzzék.

*„Azt hiszem, itt az idő, idegen, hogy megvizsgáljam,
vajjon a férjemet isteni társaival te valóban
láttad-e vendégül palotádban, ahogy kijelented;
mond meg hát: az uram testén a ruhája milyen volt,
és milyen ő maga is, meg a társai, kik vele voltak.”*

A válaszból ráismer a jelekre, s örömben megparancsolja szolgáló lányainak, gondoskodjanak illően a vendégről. Régi dajkája mossa meg a lábát, s ráismer a sebről, mit egy vadkan foga vágott rajta.

XX. ÉNEK. Odüsszeusz az előcsarnokban tér nyugovóra, de nem jön álom a szemére. Töpreng a kérők végveszedelmén. Az jár a fejében, merre-hová menekülhet, ha az istenek segítségével sikerül megölnie ellenfeleit. Athéné megnyugtatja, Zeusz is csodás jellel biztatja, így végre „az álom a gondot eloldta szívetől”.

Reggel a kérők utolsó, iszonyú lakomájukat készítetik nevetgélve, mulatozva.

XXI. ÉNEK. Pénélopé új versenyt rendez a kérőknek.

*„Isteni hős Odüsszeusz új versenyre bocsátom:
mert aki legkönnyebben tudja följazani iját,
s mind a tizenkét fejsze fokán átló a nyilával,
majd ahhoz megyek én, elhagyva e hitvesi házat.”*

Antinoosz és mind a többiek is megpróbálkoznak, de egy sem akadt, aki képes volt a hatalmas új idegét felvonni. Odüsszeusz eközben felfedi magát a kondás és az ugyancsak hűséges csordás előtt, s tervébe is beavatja őket:

*„(...) te, isteni Eumaiosz, hozd végig a házon
íjamat és a kezembe te add és mondd meg a nőknek,
termük jólácsolt kapuit zárják el erősen,
és ha közülük jajt vagy zajt hall bárki a házból,
férfiakét, zárt termünkéből, kapuhoz ne szaladjon,
csak végezze a munkáját némán, nyugalomban,
És te, Philoitiosz, isteni férfi, figyeld a parancsom:
zárd el az udvari ajtót gyorsan, jól reteszeld el.”*

Mikor aztán kézbe vette az íjat, kilötte a gyors nyilvesszót, és egyetlen fejsze fokát sem tévesztette el.

XXII. ÉNEK.

*Rongyait elhajtotta a sokleleményű Odüsszeusz,
s nagy küszöbére szökelt, markolva az íjat, a tegzet,
(...) s kérők közepette eképzólt:
„Ennek az áldatlan versenynek végeszakadt már;
most más célt keresek, mire ember még sose célzott.”*

Szólt, és nyilat kilötte legelébb Antinooszra. Zsívajogtak a kérők, szaladoztak a teremben, de egy sem menekült „meredek veszedelme” elől: „... ostoba vétkeikért a gonosz sors elérte őket.” Aztán megbüntetik a hűtlen szolgálókat, szolgálólányokat is. Csak a dalnok s a hírnök, Medón kerülte ki „az éjszínű véget”.

XXIII. ÉNEK. Lelkendezve szalad a dajka Pénélopéhoz, hogy megvigye a hírt:

*„Ébredj, Pénélopeia, leányom, lásd a szemeddel
azt, mire nap-nap után úgy vágyódtál a szívedben.
Megtört már Odüsszeusz, s házába, ha késve is, eljött,
és meg is ölte a gögös kérőket, kik a házat
feldúlták, vagyonát fálták, a fiát megalázták.”*

Várja a hős, mit mond felesége, ha meglátja. De Pénélopé még mindig nem biztos abban, hogy férje jött meg. Próbára teszi Odüsszeuszt, s kéri a hitvesi ágy titkát, amit csak ők ketten ismernek. Férje nevetve válaszol, mire az asszony odaszalad hozzá, s könnyeket ontva a nyakába borul. De a bajnak még nincs vége, Odüsszeusz elmondja feleségének, mit jószólt neki Teiresziász: addig kell még bolyongania, míg oda el nem jut, hol tengert még sose láttak, s hol a szembejövő vándor azt mondja majd neki, ha evezőjét meglátja, hogy magyszórá lapát az. Akkor a földbe szúrhatja az evezőt, s kiengesztelheti áldozattal Poszeidont.

*„(...) A tengerről jó majd a halálom,
gyöngéden közelít hozzám, és könnyű öregség
végén sujt csak rám, amidőn körülöttem a népem
boldogan él. Azt mondta, hogy ez megy teljesedésbe.”*

Hálótermükbe vonulnak, s Odüsszeusz elmeséli feleségének, mily sok veszedelmen ment keresztül, mennyi kint és mennyi siralmat túrt.

XXIV. ÉNEK. Elterjed a híre a szörnyű vérengzésnek, összegyülekeznek az emberek, hogy számon kérjék Odüsszeusztól fiaik, hozzátartozóik halálát. Am Athéné visszainti a népet:

„Jó Ithaké-beliek, hagyjátok a háboruságot,
ezt a gonosz viadalt; vér nélkül jöjjön a döntés.” (...)
És ezután szent békekötést szerzett a hadak közt.